

К О Н Ц Е П Ц И Я

за работата на Висшия съдебен съвет

изготвена от

Надя Георгиева Пеловска-Дилкова-кандидат за член на Висшия съдебен съвет от квотата на Народното събрание

В качеството му на върховен колективен орган на съдебната власт Висшият съдебен съвет е създаден по силата на Конституцията на Република България от 1991 г., разпоредбите на Глава шеста от която се уреждат не само съставът, начинът на избиране и правомощията на ВСС, но и общите принципи на правораздаването, относими и за дейността на ВСС. Така заложените конституционни принципи на работа и правомощията на върховния орган на съдебната власт, са доразвити последователно в Закона за Висшия съдебен съвет /обн., ДВ, [бр. 74](#) от 10.09.1991 г., изм. и доп., бр. 106 от 20.12.1991 г., отм., бр. 59 от 22.07.1994 г/, Закона за съдебната власт /Обн., ДВ, [бр. 59](#) от 22.07.1994, отм., бр. 64 от 7.08.2007 г/ и сега действащия Закон за съдебната власт /обн. ДВ бр.64, /07.08.2007г./.

Подробните правила за дейността, организацията и функционалните взаимодействия на Висшия съдебен съвет с останалите държавни органи, са уредени в Глава Втора, раздел втори от Закона за съдебната власт, поради което настоящата концепция е съобразена именно с тези правила.

МОТИВИ ЗА КАНДИДАТИРАНЕТО

Считам себе си за част от тези магистрати и граждани, които отдавна искат нов облик на системата и вярват, че тя разполага с мощни собствени сили за положителна реформа. Убедена съм, че реформата може да се осъществи само с общи усилия и зачитане между трите власти, но нейният двигател е в ръцете именно на нас, българските магистрати. Защото, ако искаме необходимото уважение, то трябва да дадем ясен знак, че го заслужаваме, тъй като сме готови да носим отговорност за действията си.

Целият си трудов стаж съм натрупала от работата си като съдия и точно за това съм уверена, че в огромната си част българските магистрати са честни, интелигентни, работоспособни и авторитетни в житейската си среда

хора, които заслужават уважение и зачитане на техните професионални права и интереси. През седемте години, през които съм административен ръководител на Районен съд-Враца, именно такива колеги, със своята работа и доверие, ми доказаха, че съдът може да бъде орган, който гражданите уважават, а неговото управление може да се осъществява прозрачно, публично, отговорно и със взаимно зачитане. Именно доверието, което ми оказват колегите и натрупаният съдийски и административен опит, ми дават увереност, че добре и задълбочено познавам проблемите на съдебната система и мога да участвам в управлението ѝ с достатъчно професионализъм, честност и най-вече-отговорност. Смятам, че безусловно съм доказала своите професионални възможности и това, че мога твърдо да отстоявам принципите си и да браня върховенството на закона и морала. Готова съм да работя още по-усърдно, честно и отговорно за издигането на авторитета на съдебната власт, защото само активната работа, поемането на отговорност и отстояването на морала са ключът към този авторитет.

I. ПРИНЦИПИ НА РАБОТА НА ВИСШИЯ СЪДЕБЕН СЪВЕТ, СТРАТЕГИЯ, ОСНОВНИ ЦЕЛИ

1. ПРИНЦИПИ

На първо място, цялостната работа на ВСС като колективен орган, както и дейността на всеки от членовете му, следва да се ръководи и да съответства на конституционно и законово установените принципи за:

- независимост;
- справедливост;
- публичност;
- прозрачност и ефикасност;
- отчетност;
- почтеност и висок морал.;
- върховенство на закона.

Натрупаните през последните 20 години тежки проблеми на съдебната система доведоха до срив на общественото доверие в нейната работа. Както в обществото, така и в самите магистрати се създаде усещането, че съдебната власт, в това число и нейният върховен орган, страдат от липсата на воля тя да заработи така, че да отговаря на посочените по-горе принципи. По тази причина новият ВСС следва да заработи в съответствие с обществените очаквания, като наложи бързо идентифициране на най-важните за системата проблеми и тяхното неотложно и компетентно решаване. Не на последно място, работата на ВСС следва да се основава на взаимодействие с останалите власти и със самите органи на съдебната власт, като гаранция за успешност на реформата.

2. НЕОБХОДИМОСТ ОТ СТРАТЕГИЯ ЗА УПРАВЛЕНИЕ

Считам, че първата стъпка, която следва да предприеме новият ВСС, следва да е насочена към незабавното изготвяне на стратегия за работата му през следващите 5 години, в която да бъдат набелязани най-важните цели, които той си поставя, както и основните принципи и средства, чрез които целите ще бъдат осъществявани. Стратегията следва да съдържа:

- формулировка на проблемите и приоритетите;
- ясна заявка за желаните резултати и за изграждането на нов модел на работа;
- да демонстрира наличието на единна позиция у членовете на ВСС по най-важните за системата въпроси и готовността им за сътрудничество с останалите власти в рамките на компетентността;
- гаранции за необратимост на реформата и за приемственост на позитивните тенденции.

Тя следва да служи като насока на политиките и оперативните програми, които ще провежда ВСС и като модел, по който ще се осъществяват правомощията му. Изготвянето на такава стратегия е от съществено значение не само за публичното оповестяване на намеренията за работа на ВСС, но съставлява също така мерило за изпълнението на тези намерения, за нивото на компетентност на органа и за критериите, по които той ще се отчита.

3. ПРИОРИТЕТИ И ОСНОВНИ ЦЕЛИ

Изхождайки от обществено набелязаните проблеми и недостатъци на съдебната система, от препоръките в докладите на Европейската комисия, относно напредъка на България по механизма за сътрудничество и проверка, и от личните си наблюдения като дългогодишен съдия и административен ръководител, намирам, че приоритетните въпроси, по които следва да работи новият ВСС са:

- кадровата политика и кариерното израстване;
- дисциплинарната практика;
- натовареността на отделните органи на съдебната власт
- оптималното разпределение на бюджетните средства.

Убедена съм, че единствено адекватното решение на тези проблеми би могло да доведе до постигане на генералните цели на желаната реформа, а именно:

- независимост и стабилност на съдебната власт;
- ефикасен, последователен и прозрачен съдебен процес;
- обществено доверие.

II. КАДРОВА ПОЛИТИКА И КАРИЕРНО ИЗРАСТВАНЕ НА МАГИСТРАТИТЕ

Генералните цели за цялостна реформа на съдебната власт, по които следва да работи ВСС, налагат неотложна реформа на начините на набиране на кадри в системата и начините, по които тези кадри да бъдат управлявани. Считам, че промените в Закона за съдебната власт предоставят достатъчна основа, на която новият ВСС да изгради подробни правила, гарантиращи прозрачност, справедливост и отчетност при назначаването, повишаването, атестирането и разпределението на магистратите.

Макар към настоящия момент да съществуват достатъчно добри процедури, свързани с назначаването на младши съдии и прокурори и тяхното обучение, то липсва каквото и да било адекватно решение на въпросите, свързани с по-нататъшно им разпределение по места в системата, както и последващото им кариерно развитие. Оказа се също, че липсата на ясни концептуални и процедурни правила доведе до опорочаване на конкурсите за първоначално назначаване и за повишаване, които практически не гарантираха нито компетентност на изпитните комисии, нито равнопоставеност на кандидатите, нито обективност и прозрачност на оценяването. Практически назначенията и повишенията се допускаха без каквато и да било преценка на реалните професионални достижения на кандидатите и на техните морални качества, а формалното зачитане единствено на изпитната оценка, по същество доведе до подмяна на компетентността при избора и до нарушение изискванията на ЗСВ. Аналогични проблеми се констатират и при избора на административни ръководители на органите на съдебната власт, при който не е осигурена реална състезателност и прозрачност на процедурата, както и гаранции за избор на действителна най-добрия кандидат.

Незадълбочени и в голяма степен формални са и процедурите по атестирането на магистратите, в резултат на което атестационният резултат се явява недостоверен и сам по себе си е нездрава основа за преценката на професионалните и морални качества на магистратите.

Като изхождам от така набелязаните най-важни проблеми на кадровата политика в съдебната система намирам, че новият ВСС следва незабавно да разработи нови правила за назначаване, атестиране и повишаване на магистратите, които да съответстват на международните стандарти /Основни принципи на ООН, Препоръка №R (12) 2010 на Комитета на министрите, Становище №1 на Консултативния съвет на европейските съдии, Магна харта на съдиите/, на Конституцията на Р България и на ЗСВ. Тези правила следва да гарантират:

- утвърждаване на конкурсното начало;
- навременност на конкурсите;
- командироване по изключение и само при доказана обективна нужда;

- зачитане на професионалните достижения на магистратите;
- комплексен подход при оценяването.

Като първостепенна гаранция за професионална пригодност на кандидатите и за тяхната равнопоставеност в конкурсната процедура, следва да се утвърди изискване свободните магистратски длъжности да бъдат обявявани по материя, с оглед нуждата от попълването на състава на конкретно отделение или отдел. Сам по себе си подобен подход съставлява и предпоставка за повишаване на качеството на правосъдието, предвид реално съществуващата специализация на магистратите.

Считам също, че начинът на провеждане на конкурсите за повишаване следва да се придържа стриктно към изискванията на чл.192, ал.1 от ЗСВ, при което решаващо значение да има оценката на качеството на досегашната работа на магистратите и именно тя да е в основата на кариерното им развитие. От друга страна, при самото събеседване по чл.192 от ЗСВ е необходимо да се търси връзката с атестационните резултати на кандидатите, именно като гаранция за комплексност на крайното оценяване и за избор на действително най-добрите кандидати.

Относно конкурса, като предпоставка и за преместване на магистрати в равни по степен органи на съдебната власт, следва да бъдат приети допълнителни правила и критерии, свързани с преценката на необходимостта от преместване. Защото справедливо е, ако тази необходимост се вземе предвид при наличието на равни други резултати на кандидатите. По отношение въвеждането на такива допълнителни критерии, законът не ограничава ВСС да стори това със съответен свой акт.

От изключително важно значение е новият ВСС да работи активно и по правилата и процедурите, свързани с избора на административни ръководители. Добрият подбор на административни кадри е решаващ за постигане целите на реформата, поради което изборът на тези кадри следва да е максимално убедителен и прозрачен, а състезателното изборно начало да бъде водещо. В тази връзка, ВСС следва да осигури максимална публичност на кандидатурите за административни ръководители и да предостави достатъчна възможност за граждански контрол върху тях. Необходимо е членовете на съвета активно да участват и в дискусиата по представянето на кандидатите, което и независимо от тайната форма на вота, е индикатор за неговата обосновааност. Наложително е процедурата по избора да бъде такава, че да осигурява обективна оценка на професионалните и на личните качества на кандидатите, както и да осигурява проверка на тези качества и на факти, които ги поставят под съмнение. Постигането на тези цели свързвам с това, ВСС да осигури:

- ясни предварителни критерии за избора
- открита, ясна и публична процедура по издигането на кандидатури за административни ръководители;

- събиране и публикуване на необходимата за избора информация за кандидатите;
- възможност за ефективна проверка на представяните факти;
- публични изслушвания по подобие на тези за избор на членове на ВСС;
- активен дебат при избора;
- мотивираност на решението за избора.

Следващият съществен проблем, който следва да реши новият ВСС, е свързан с подобряването на процедурата за атестиране на магистратите. За да бъде поставено в основата на кариерното израстване и на оценката за пригодността на магистратите, атестирането следва да е подчинено на такива унифицирани правила, критерии и практики, които да елиминират различния субективен подход. Атестирането следва да се превърне в задълбочена дейност по установяване действителните професионални и нравствени качества на магистратите, на техния опит и на техния потенциал.

За постигането на тази цел намирам, че би могло помощните атестационни комисии да включват в състава си магистрати от различни съдебни органи /но от един вид/, което от една страна ще доведе до по-голяма обективност, а от друга ще осигури даването на мнение от пряко запознатите с работата на атестираните лица. Считам, че с оглед действащия ЗСВ и при липсата на съществуващ анализ на атестационната практика и на числеността на атестациите, предлаганият от мен подход за промяна на атестационната практика е достатъчна първа стъпка за разрешаването на този проблем.

В по-дългосрочен план споделям идеята, че следва да се създаде централизирана система за атестиране, която да включва създаването на база данни за всеки магистрат, обновяваща се непрекъснато. Необходимо е създаването на две постоянни атестационни комисии-една за съдиите и една за прокурорите и следователите, в състава на които на ротационен принцип да се включват утвърдени професионално магистрати, номинирани от съответните общи събрания.

Основните предимства на тази идея се изразяват в изначалното залагане на принципа на еднозначност на прилаганите критерии за атестиране и на предсказуемост на дейността на атестационните комисии. Идеята и предложенията във връзка с нея намират своята разработка в докладите по два проекта по ФАР, с участието на ВСС и испански и немски експерти.

Искам да отбележа също така, че е наложително новият ВСС да поддържа политика за системни обучения на магистратите и непрекъснато повишаване на квалификацията им. Динамиката на обществените отношения в последните години, а също и динамиката в съдебната практика, обективно налагат нуждата от система за текущо обучение, която да осигури необходимото ниво на професионална компетентност и да засили специализацията. В тази връзка следва активно да се работи с Националния

институт на правосъдието за създаване на необходимата организация, както и за засилване на обученията по места, доколкото това е подходяща форма и за пестене на бюджетни средства и за съобразяване с работните графици на магистратите. Активно следва да се търси подходяща форма и начин за обучение на вещите лица, с оглед често решаващата им роля за изхода на правораздавателния процес.

Кадровата политика на новият ВСС неизменно трябва да е насочена и към съдебните служители, при които е необходима оптимизация на функциите, повишаване на изискванията за заемане на длъжността и адекватни системни обучения.

III. НАТОВАРЕНОСТ

Прекомерната натовареност на някои от органите на съдебната власт през последните години създаде предпоставки за блокиране на правораздавателния процес. Натовареността е проблем на системата, към радикалното решаване на който следва да се пристъпи незабавно. Налице са достатъчно статистически данни за натовареността на отделните органи на съдебната власт, които ясно показват кои са органите, в които тя е прекомерна и това практически води до бавно и неефективно правораздаване.

I. СЪДЕБНА ГЕОГРАФИЯ

При съществуващата идентификация на най-натоварените, съответно най-малко натоварените органи, най-елементарната и бърза мярка, която Закона за съдебната власт допуска да бъде приложена, е т.нар. нова „съдебна география”. Касае се до упражняване на правомощията по чл.30, ал.1, т.2 от ЗСВ, основаващо се именно на статистическите данни за териториалната връзка на делата от една страна, и за броя на магистратите и тяхната натовареност, от друга страна. В тази връзка, действията на ВСС следва да се изразяват в:

- териториални промени в съдебните райони;
- преразпределение на незаети щатове за магистрати към най-натоварените звена в системата;
- намаляване числеността на магистратите в по-ненатоварени органи и увеличаване числеността в тези с по-висока натовареност, ведно с преместване по чл.194 от ЗСВ;
- намаляване щатовете на служителите в слабо натоварени или прекомерно осигурени със съдебна администрация органи и увеличаване на щатните бройки в натоварените органи;
- приоритетно осигуряване на столичните съдилища и прокуратури;
- оптимизиране на структурата на военните съдилища и прокуратури, с прилагане на чл.194 от ЗСВ.

2.НОРМИ ЗА НАТОВАРЕНОСТ

По отношение решаването на проблема с натовареността, правомощията, които Закона за съдебната власт дава на ВСС са твърде големи и следва да бъдат използвани в съвкупност, тъй като единствено този подход би довел до навременното и правилно решаване на проблема. Генералната цел, която е необходимо да се постигне във връзка с натовареността е създаването на норми за натовареност на органите на съдебната власт. Създаването им вече съставлява и законодателно изискване по смисъла на чл.30, ал.1, т.3а от ЗСВ. Нормите следва да отчитат както функционалната специфика на тези органи, така и спецификата на процедурите и сроковете, които законодателството налага за работата им. Становището ми е, че основният индикатор за разработването на норми за натовареност, следва да бъде времевият, отчетен обаче като съвкупност от отделните работни процеси в съответните по вид органи на съдебната власт. Съществуват вече няколко напреднали разработки на професионалните среди по отношение създаването на норми за натовареност и изобщо по отношение мерките за напредък на органите на съдебната власт, които новият ВСС трябва да използва. Тези разработки са изцяло съобразени от една страна с международните стандарти и практики, а от друга - с националната специфика на правораздавателната дейност.

Що се отнася до натовареността на отделните магистрати, то нейното преимуществено решаване следва да се възложи на административните ръководители на органите на съдебната власт, доколкото съгласно разпоредбите на чл.80, чл.86, чл.93, чл.106 и чл.122 от ЗСВ, преките компетенции по разпределението на работата между магистратите от даден орган, е възложено именно на тях. От своя страна Висшият съдебен съвет следва да осъществява общия контрол върху тази дейност, изпълнението на която косвено ще е показател и за качествата и дейността на самите административни ръководители.

3.КОМАНДИРОВАНЕ

Командирането е законово призната възможност и мярка за преодоляване на натовареността в някои от органите на съдебната власт, поради което неговото тотално изключване е неразумно да се допуска. Прилагането на тази мярка обаче задължително следва да се съобрази с нейната идейна и функционална роля, без тя да се превръща в средство за заобикаляне на закона и неправомерно повишение. Командирането трябва да се утвърди като средство за бързо решаване на проблемите с натовареността, и то по изключение, единствено в случаите, при които е налице кратковременна изключителна натовареност на някой орган, за която не са необходими други мерки за преодоляването ѝ /напр.продължителен

отпуск по болест или по майчинство, голям приток от дела с кампаниен или временен характер и пр./.

IV. ДИСЦИПЛИНАРНА ПРАКТИКА

Дисциплинарната практика на Висшия съдебен съвет е един от най-сериозните и най-актуални проблеми на съдебната система. До момента тя не е подчинена на никакъв системен или принципен подход, а липсва и анализ на същата, който индикативно да набележи нейните слабости и достижения. Факт е обаче, че в магистратската общност и в обществото като цяло, е наложено впечатлението, че дисциплинарната практика до момента е непоследователна, в голяма степен безпринципна и нееднаква за всички. Прилагането на различен подход и налагането на различни решения по принципно и детайлно сходни дисциплинарни въпроси, създаде предпоставки за недоверие в работата на ВСС и до усещания за ненаказуемост или за безпомощност. Не може да се премълчи и факта, че своята роля за този резултат има и нееднозначната дейност на Инспектората към ВСС, изразяваща се в прилагането на различен подход и различни критерии при проверките и обобщаването на резултатите от тях.

Ето защо, бъдещата дисциплинарна дейност на Висшия съдебен съвет трябва да се постави на основата на ясен анализ на досегашната дисциплинарна практика, на активно взаимодействие с Инспектората към ВСС, етичните комисии и административните ръководители, както и на основата на ясни норми за натовареност. Съществени изменения следва да претърпи дисциплинарната практика и по отношение дисциплинарната процедура, чиято роля следва да се сведе до установяване на действителното фактическо положение, установяване на действителните причини за дисциплинарните нарушения и установяването на действително отговорните лица. Само по себе си спазването и доброто и задълбочено провеждане на дисциплинарната процедура, ще гарантира справедливост на наложените наказания. Във всички случаи трябва да се намери единност и обективност на критериите и съществено да се преосмисли по-пълното прилагане на утвърдените етични правила и норми. Впрочем, последните активно следва да бъдат прилагани и в кадровата дейност на висшия съдебен съвет.

V. УПРАВЛЕНИЕ НА БЮДЖЕТА

Съгласно Закона за държавния бюджет на Република България за 2012г., бюджетът на съдебната власт по разходите е в размер на 400 милиона лева и по силата на същия закон изпълнението му е възложено на ВСС. Икономическата криза в страната, а и икономическите принципи и логика налагат извода, че очакванията за съществено увеличение на бюджета по

разходите са нереалистични, а и само по себе си увеличението не може да доведе до по-ефективно функциониране на съдебната система. По тази причина и в изпълнение на законните си правомощия, Висшият съдебен съвет следва така да съобрази и координира бюджетните разходи на системата, че те в еднаква степен да осигуряват нуждите на нейните органи. Абсолютно наложително е набелязването на приоритетни бюджетни области, както и на такива, съставляващи източник на резерв от неоправдано придадени средства. Разпределението на бюджета следва да се основава на принципите на:

- доказаност на нуждите;
- преглед и набелязване на приоритетните нужди по видове разходи;
- строга отчетност;
- разумни икономии;
- равнопоставеност на органите.

Доколкото органите на съдебната власт са второстепенни разпоредители с бюджетни средства, то Висшият съдебен съвет разполага с достатъчно голяма оперативна възможност да следи разходите на тези органи и превантивно да контролира същите по видове и размер. Тази възможност трябва да бъде използвана и при годишното формиране на бюджетите на отделните органи на съдебната власт, при което те да се съпоставят с реалните им нужди, произтичащи от техните функционални особености. Така например, логично и справедливо ще е приоритетно да бъдат осигурени органите, елементи от дейността на които подлежат на субсидиране по силата на закона /органи, които разходват за вещи лица, свидетели, служебни защитници и особени представители и пр./. Приоритетно следва да бъдат осигурявани и онези органи, които показват отлична бюджетна дисциплина и правилно разходване на средствата.

Полезно би било също така възвръщане на практиката за проверки на място от страна на администрацията на ВСС, с цел установяване на действителните нужди особено при капиталовите разходи и разходите по текущата издръжка на органите на съдебната власт.

Не на последно място, бюджетната политика следва да бъде насочена към установяването на неоснователните разходи по пера, като източник на средства за обезпечаване на приоритетните, обосноващите и необходимите разходи.

VI. ОТЧЕТНОСТ И УНИФИКАЦИЯ НА СИСТЕМИТЕ

Отчетността на ВСС е необходимо да бъде разглеждана основно в две направления: отчетност пред самата система и отчетност пред обществото. Във вътрешен план отчетността е свързана с поддържането на обратна връзка със системата и използването на нейния кадрови потенциал при

разрешаването на проблемите ѝ, а във външен – с прозрачността в работата на съвета, взаимодействието му с останалите институции, с осигуряването на широка информираност за случващите се в съдебната система процеси, включително за начина на разпределение и управление на делата и преписките и за начина, по който се вземат решенията от страна на ВСС.

По отношение конкретно на дейността на ВСС, промените следва да засегнат начина, по който магистратската общност и обществото като цяло биват информирани за дейността и решенията на съвета. Необходимо е да се пристъпи към пълно и своевременно публикуване на заседанията на ВСС и на комисиите към него /при съблюдаване на законовите ограничения/, а вземаните решения-да са мотивирани.

Съобразно чл.9, ал.1 от ЗСВ, разпределението на делата и преписките в органите на съдебната власт, се извършва на принципа на случайния подбор, чрез електронно разпределение. Самото разпределение, както и управлението на делата се извършва чрез компютърни програми, създадени с такова предназначение. Тези програми се използват от съдилищата и при осъществяване на задълженията им по чл.64 от ЗСВ да публикуват съдебните актове. Всеки съд сам се грижи да публикуването, използвайки интернет страницата, която сам е създал.

Към настоящия момент в досегашната си работа Висшият съдебен съвет е одобрил няколко програмни продукта за разпределение на делата и преписките, съответно за управлението им, като не е взел отношение по начина, по който се създават интернет страниците на органите на съдебната власт и минималното съдържание на подаваната чрез тях информация.

Считам, че така посочените дейности на органите на съдебната власт имат съществено значение, от една страна, за организацията на работата ѝ, а от друга, за прозрачността и отчетността, които тя дължи при изпълнение на работата си. По тази причина намирам, че Висшият съдебен съвет следва да наложи унификация на програмите за разпределение и управление на делата и преписките, както и да наложи унификация на интернет страниците на органите си, от гледна точка на техния общ графичен изглед, минималното съдържание на информацията и техническия начин за достъп до публикуваната информация. Единната компютърна програма предполага единни правила за ползване, начин за работа, архивиране на данните, както и засилен възможност за проверка и контрол. Такъв подход би наложил усещането за стабилност и единност на съдебната система и за прозрачност на работата ѝ, би улеснил достъпа на гражданите до необходимата за тях информация, в това число и на тази, свързана с участието им в делата. Унификацията позволява също използването на техническите възможности на някои от програмните продукти за отдалечен достъп до делата-възможност, която би улеснила получаването на някои документи и на определени справки за движението на делото. Намирам за важно унификацията на електронните системи за случайно разпределение да бъде съчетана с изработени от ВСС унифицирани правила за практическото

прилагане на софтуерния продукт. Това ще даде допълнителни гаранции за честността на разпределението и за неговата справедливост, от гледна точка на чисто техническите недостатъци на продукта.

В някои от съдилищата съществуват вече опити за създаването на т.нар. "електронно правосъдие"-идея, взимствана от практиката на най-силно развитите съдебни системи. Тази идея заслужава да получи своето развитие, тъй като е крачка към правосъдие, отговарящо на съвременните изисквания. Доколкото идеята за електронно правосъдие е свързана и с необходимостта от някои законодателни промени, първоначалната роля на ВСС следва да се изрази в обмислянето на възможностите за пълното ѝ осъществяване и в изготвянето на становища за необходимите законодателни промени.

VII. ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ

Разделението на властите като основен конституционен принцип, е основано на идеята, че доброто държавно управление и ред може да се постигнат само чрез обособяване на компетенциите и чрез взаимен контрол. Недвусмислен се явява изводът, че с оглед тази идея функционирането на властите може да става само чрез взаимодействие. Изолирането на съдебната власт е не само конституционно неприемливо, но води и до невъзможност тя правилно и ефективно да осъществява правомощията си. По тази причина Висшият съдебен съвет, като върховен орган на съдебната власт, трябва да се придържа към принципите на взаимно зачитане с останалите държавни органи и институции и да демонстрира готовност за открит и равнопоставен диалог.

От изключително важно значение е ВСС да отстоява независимостта на съдебната власт, с което да се гарантира върховенството на закона. Независимост на системата може да се постигне само ако тя бъде предпазена от нерегламентирани кадрови влияния, както и ако бъдат осигурени условия, гарантиращи качество и ефективност на правосъдието. Констатираните проблеми по натовареността и тежките условия на труд на магистратите, по тяхното назначаване и израстване, по разхищаването на кадрови и бюджетен ресурс, оказват значително негативно въздействие върху независимостта на съдебната власт и отслабват нейното държавно и обществено значение. Именно по тази причина ВСС следва да използва всички предоставени му инструменти, за да гарантира независимостта на системата и да я укрепи. Съветът следва неотстъпно да изисква от останалите власти осигуряването на необходимата подкрепа за осъществяването на този процес, активно да сигнализира за проблемите и предлага възможности за тяхното решаване. Взаимодействието трябва да е съобразено с конституционно и законово признатите компетенции на съдебната система и да се води на широка основа.

С оглед разпоредбата на чл.31 от Закона за съдебната власт, едно от най-важните взаимодействия, които ВСС следва да осъществява е това с

Министерство на правосъдието, което по същество се явява естествената връзка между трите власти. Тъй като урежда и взаимодействието с Народното събрание, посочената разпоредба дава възможност за своеобразна законодателна инициатива при начално осъществена координация между съдебната и изпълнителната власт. В тази връзка ВСС следва да се превърне в основен двигател при иницирането на такива законодателни промени, които да спомогнат процеса на реформата и да гарантират нейната успешност.

Участието на министъра на правосъдието в заседанията на Висшия съдебен съвет следва да се разглежда като отлична възможност на съвета да представи решенията си и начина, по който те се приемат, както и да удостовери легитимността им и да изиска, ако това е необходимо, изпълнението им от изпълнителната власт. Това участие следва да се приема и като навременен делови сигнал за исканията на изпълнителната власт.

От особена важност е взаимодействието на Висшия съдебен съвет и с професионалните организации на магистратите и на съдебните служители. Работата на тези организации през последните години е на много високо професионално ниво, а тяхната легитимност е призната както в системата, така и извън нея. Тези организации успешно биха могли да подпомагат работата на съвета относно важните за системата проблеми, а активното взаимодействие с тях би довело до популяризиране на водените от ВСС политики. Въпросните организации, както и административните ръководители на органите на съдебната власт, съставляват естествената връзка на върховния орган със системата и са неин естествен вътрешен коректив.

Важен елемент от вътрешното взаимодействие са и отношенията на ВСС с административните ръководители на органите на съдебната власт. Както вече отбелязах, те имат широка законова и оперативна компетентност, поради което активно следва да подпомагат работата на съвета. В този порядък смятам, че би било полезно ВСС да провежда и изнесени заседания в отделните съдебни райони, тъй като това би гарантирало запазването на близката връзка със системата.

Не трябва да се пропускат и взаимодействията на ВСС с легитимните и авторитетни неправителствени организации, в т.ч. и международни такива, имащи отношение към съдебната власт. Ролята на тези организации и на гражданското общество е недвусмислено подчертана и в последния доклад на Европейската комисия относно напредъка на България по механизма за сътрудничество и проверка, който препоръчва интензивното сътрудничество с тях и иска гаранции за откритото им участие при определянето и наблюдението на стратегиите за реформа. Професионалният ми опит на съдия и административен ръководител сочи, че работата с такива организации има изключително бърз и положителен ефект върху системата, а резултатът от тази работа е в интерес на самата система и се приема положително от обществото. Не на последно място, работата с такива

организации изключва конюнктурни влияния върху работата на съдебната власт и сама по себе си осъществява пряката ѝ връзка с обществото.

Нов преглед следва да получи и взаимодействието на ВСС с Инспектората към ВСС. Това взаимодействие е от особено значение както за определянето на норми за натовареността и норми за дисциплинарната практика, така и за установяването на организационни проблеми в системата и предвидимост на рисковете в нея. Възможностите, които чл.30, ал.1, т.18 от ЗСВ дава в тази насока са твърде широки, доколкото предвиждат възлагането и на тематични проверки. Възлагането на такива проверки трябва значително да се засили, тъй като основните правомощия на Инспектората към ВСС, регламентирани в разпоредбата на чл.54 от ЗСВ предвиждат той да следи за проблемите в правораздаването от всякакво естество и да спомага за подобряването на организацията в органите на съдебната власт. Изпълнението на тези правомощия до момента не се осъществяваше активно от Инспектората, чиято дейност се ограничи основно до предложения за дисциплинарни наказания. Ето защо взаимодействието на ВСС с Инспектората към ВСС следва да осигури координираност на целите и ефективност на общите мерки.

VIII. ВРЪЗКИ С ОБЩЕСТВЕНОСТТА И МЕДИЙНА ПОЛИТИКА

Както всяка друга власт, така и съдебната е призвана да работи в полза на обществото и гражданите. Точно по тази причина работата на Висшия съдебен съвет следва да бъде максимално публична и открита /изключая случаите, при които законът забранява това/ и да се ръководи от принципа за необходима обществена отчетност. Добрата медийна политика изисква балансираност на интересите, но във всички случаи трябва да води до максимална прозрачност, публичност и откритост в работата на съвета. В условията на обществено недоверие към работата на съдебната власт, новият ВСС следва изключително активно да насочи усилията си към подобряване имиджа на системата и възвръщане на доверието в нея. Медийната политика следва да е добре координирана и целенасочена, при което случващите се в системата процеси да бъдат авторитетно и достъпно обяснявани с необходимата изчерпателност. Медиите трябва да се използват като проводник на добрите идеи и на усилията, които съдебната власт полага за решаване на проблемите си. ВСС открито следва да поеме и ангажимента за публичен отговор на всички важни за съдебната система въпроси, включително и за такива частни случаи, които дават отражение върху принципите, на които се основава тя.

Мнението ми е, че медийната политика на ВСС трябва да се изразява в:

- предоставяне на своевременно, точна и изпреварваща информация към обществеността;

- регулярни прессъобщения;
- създаване на пресслужби по апелативни райони и координацията им с говорителите на органите на съдебната власт по места и с пресслужбата на ВСС;
- актуална и разнообразна информация на интернет страницата;
- изяви в рамките на компетентността;
- популяризация на добрите практики, положителните процеси и достиженията на системата;
- използване на съществуващата система за отговори на сигнали, жалби и оплаквания от граждани;
- съобразяване на информацията с правилата за защита на личните данни, на класифицираната информация и на фактите от личния живот;
- утвърждаването на „добрия тон”, като принцип на взаимодействие с медиите и обществеността.

В заключение бих обобщила, че към общата концепция за реформа на ВСС и на съдебната власт, следва активно да се ангажират всички власти и всички магистрати, тъй като реформата трябва да е решителна и да засегне всички нива и области на системата.

30.07.2012г.

Изготвил концепцията:

/Надя Пеловска-Дилкова/